

Çocuk ve Ergenlerin Karşılaştıkları İnternet Risklerine Yönelik Algı Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). Çocuk ve Ergenlerin Karşılaştıkları İnternet Risklerine Yönelik Algı Ölçeği. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18813>

Özet

Çocuk ve Ergenlerin Karşılaştıkları İnternet Risklerine Yönelik Algı Ölçeği, Onur Dönmez tarafından 2015 yılında doktora tezi kapsamında geliştirilmiş bir ölçme aracıdır. Ölçeğin temel amacı, sınıf öğretmenleri adayları, çocukların çevrimiçi ortamda karşılaştıkları potansiyel risklere dair algı düzeylerini ve bu risklerin önemini nasıl değerlendirdiklerini belirlemektir. Bu araç, özellikle internet güvenliği ve çocuk koruma alanlarında pedagojik farkındalığın ölçülmesine odaklanmaktadır.

Ölçek, öğretmen adayları, çocukların maruz kaldıkları potansiyel tehlikeleri ne derece ciddiye aldıkları ve bu tehlikelerin farkında olup olmadıkları saptamak için tasarlanmıştır. Bu bağlamda, ölçek maddeleri cinsel içeriklere maruz kalma, zararlı etkileşimler ve riskli çevrimiçi davranışlar gibi kritik alanları kapsamaktadır.

Anahtar Kelimeler

İnternet riskleri, çevrimiçi güvenlik, çocuk koruma, algı ölçeği, öğretmen adayları, risk algısı, siber zorbalık.

Yazarlar

Onur Dönmez

Amaç

Ölçeğin birincil amacı, sınıf öğretmenleri adayları, çocukları ve ergenlerin internet ortamında maruz kaldıkları potansiyel tehlikelere yönelik algı düzeylerini kapsamlı bir şekilde incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, aday öğretmenlerin riskleri tanımlama, ciddiyetini değerlendirme ve bu risklere karşı önleyici tedbirler alma konusundaki farkındalıkları ölçmek hedeflenmiştir.

Ölçek, doktora tezi kapsamında, öğretmen adayları risk algıları, demografik özellikler ve eğitim deneyimleri açısından nasıl farklılaştıklarını ortaya koymak amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek, pedagojik eğitim programlarında çevrimiçi risk farkındalığının düzeyini belirlemek için değerli bir araç sunmaktadır.

Yapı

Ölçek, çocuk ve ergenlerin çevrimiçi ortamda karşılaştıkları çeşitli risk alanlarına odaklanan çok boyutlu bir yapı ölçmektedir. Temel olarak, bireylerin (öğretmen adayları) bu risklerin ciddiyetine ve yaygınlığına dair subjektif değerlendirmelerini, yani **risk algıları** ölçer.

Maddelerin içeriği incelendiğinde, ölçeğin ağırlıklı olarak **cinsel içeriklere maruz kalma**, internette tanınan kişilerden gelen **zararlı etkileşimler** ve yasa dışı/kendine zarar verici davranışlara yönelik öneriler alma gibi kritik çevrimiçi tehlikeleri kapsadığı anlaşılmaktadır. Bu yapı, öğretmen adayların risk yönetimi becerileri açısından önemli bir gösterge sunar.

Geçerlik

Ölçeğin orijinal kaynak referansında (Dönmez, 2015), geçerlik çalışmaları na dair spesifik istatistiksel veriler (örneğin, yapı geçerliği, kriter geçerliği veya ayırt edici geçerlik katsayıları) doğrudan sunulmamıştır. Kaynakta bu bölüm boş bırakılmıştır (-).

Ancak, geliştirme aşamasında kapsam ve içerik geçerliğinin sağlanması, ölçek geliştirme sürecinin temel adımlarından biridir. Bu süreçte, ölçek maddelerinin ölçülmek istenen psikometrik yapıyı ne ölçüde temsil ettiğini göstermek amacıyla uzman görüşlerine başvuruldu ve varsayılmaktadır.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenirlik analizleri, maddelerin iç tutarlılığını incelemek yoluyla gerçekleştirilmiştir. İç tutarlılık katsayısı, bir ölçme araçındaki tüm maddelerin aynı amaca hizmet ettiğini gösteren kritik bir güvenirlik göstergesidir (Akbulut, 2010).

Dönmez (2015) çalışmasında, ölçme araçındaki maddelerin alabileceği değer sayısı en az ikiden fazla olması nedeniyle, iç tutarlılık katsayısının hesaplanması en yaygın yöntem olan **Cronbach's Alpha (α)** kullanılmıştır. Elde edilen Alpha katsayısı, ölçeğin yüksek düzeyde tutarlı ve güvenilir bir ölçüm sağladığını göstermektedir.

Faktör Analizi

Ölçek geliştirme sürecinin önemli bir aşaması olarak, ölçeğin yapısal geçerliğini ve boyutluluğunu belirlemek amacıyla Faktör Analizi kullanılmıştır. Bu analizler, ölçek maddelerinin hangi alt boyutlar altında toplandığını ve ölçeğin teorik yapıyı ne kadar iyi yansıttığını ortaya koymaktadır.

Maddelerin içeriği göz önüne alındığında, Faktör Analizi sonucunda ölçeğin muhtemelen çok boyutlu bir yapıya sahip olduğu ve cinsel riskler, zararlı içeriklere maruziyet ve tehlikeli etkileşim riskleri gibi alt boyutlara ayrılmış tahmin edilmektedir. Bu boyutlar, risk algısının farklı yönlerini ayrı ayrı değerlendirmeye olanak tanır.

Araç

Test Türü: Geliştirme ölçeği (Özel olarak geliştirilmiş psikometrik araç).

Format: Kaynakta derecelendirme bilgisi net olarak belirtilmemiştir (-); ancak güvenirlik analizinde Cronbach's Alpha kullanılmış, ölçeğin büyük ihtimalle 3'lü, 4'lü veya 5'li bir **Likert tipi** derecelendirme formatına sahip olduğunu düşündürmektedir.

Mevcut Dil: Türkçe.

Popülasyon Grubu: Ölçek, çocuk ve ergenlerin internet risklerine yönelik algıyı ölçmek üzere tasarlanmıştır. Geliştirme çalışması **Sınıf Öğretmeni Adayları** üzerinde yapılmıştır.

Yaş Grubu: Ölçek, çocuk ve ergenlerin karşılaştıkları riskleri hedef alsa da, uygulandığı popülasyon genellikle 18-25 yaş aralığındaki üniversite öğrencileridir (öğretmen adayları).

Popülasyon Detayları: Ölçek, Anadolu Üniversitesi'nde öğrenim gören sınıf öğretmeni adayları örnekleminde kullanılmıştır.

Test Metodolojisi: Öz bildirim temelli (Self-report) anket veya ölçek formatındadır.

Anahtar Kelimeler

Çevrimiçi riskler, risk algısı, Onur Dönmez, doktora tezi, iç tutarlılık, **Cronbach's Alpha**, cinsel içerik.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcısı: Sağlanmamıştır.

Kurum E-posta Adresleri: onur.donmez@ege.edu.tr

Yazın Adresi: Onur Dönmez (Ege Üniversitesi, İletişim e-postası baz alınarak).

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2015.

Şinler ve Ücret: Ölçek, akademik bir doktora tezi kapsamında geliştirilmiştir. Akademik ve araştırma amaçlı kullanımlar için yazarın izninin alınması gerekmektedir. Ticari amaçlı kullanımlar için yazarla doğrudan iletişime geçilmesi tavsiye edilir. Ölçeğin tam metni, tezin kamuya açık olması durumunda erişilebilir olmalıdır.

Ölçeğe ait orijinal PDF dosyası kaynağında belirtilmemiştir.

Kaynaklar

Dönmez, O. (2015). *Sınıf öğretmeni adaylarının çocukların karşılaştıkları çevrimiçi risklere yönelik algıları ve etkili deyişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Akbulut, Y. (2010). Kaynak belirtilmemiş, ancak güvenirlik analizinde iç tutarlılık tanımı için atıfta bulunulmuştur.

Çocuk ve Ergenlerin Karşılaştıkları İnternet Risklerine Yönelik Algı Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri, orijinal dillerinde korunmuş olup, herhangi bir değişiklik yapılmamıştır. Bu maddeler, ölçeğin odaklandığı risk alanlarını temsil eden örneklerdir.

Cinsel içerikler (fotoğraf, video vb.) indirmeleri

Arkadaşlarından cinsel içerikli mesajlar almaları

İnternette cinsel içerik (fotoğraf, video vb.) paylaşmaları

İnternette gezinirken cinsel içerikler sunan sitelere ulaşmaları

İnternette cinsel içerikli reklamlarla karşılaşmaları

İnternette tanınmayan kişilerden kendilerine zarar verebilecek öneriler (ağır zayıflama, kaçak yazılım kullanımı vb.) almaları